

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ЗМІСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті узагальнено особливості підготовки майбутніх магістрів дошкільної освіти до здійснення педагогічного менеджменту, з'ясовано його роль у професійному становленні фахівців. Виокремлено й проаналізовано змістове наповнення різних аспектів педагогічного менеджменту, а саме: когнітивно-змістового, діяльнісного, рефлексивного та ціннісно-мотиваційного.

Ключові слова: педагогічний менеджмент, майбутні магістри, дошкільна освіта, управлінська компетентність.

Постановка проблеми. Розвиток і вдосконалення сучасного дошкільного навчального закладу ґрунтується на методах і технологіях, які має використовувати керівник для організації роботи закладу. Проте в освіті досі нерідко оперують такими поняттями як “цілеспрямований вплив”, “впровадження”, “керівництво” тощо. Натомість сучасне управління освітнім закладом потребує орієнтації на взаємодію, співробітництво, рефлексивне управління, наукове обґрунтування та зміну філософії освіти. Відповідно у структурі професійної-педагогічної підготовки вагоме значення має формування управлінської компетентності педагогів, зокрема, майбутніх магістрів дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень. Результати аналізу сучасних наукових досліджень свідчать про актуальність проблеми професійної підготовки магістрантів дошкільної освіти у сучасних вищих навчальних закладах. У роботах Г.Беленької, К.Крутій, Н.Лисенко, Л.Машкіної, І.Улюкаєвої та ін. розкрито особливості професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців спеціальності “Дошкільна освіта”.

Наукові розвідки щодо підготовки майбутніх магістрів дошкільної освіти зорієнтовані в основному на аналізі та узагальненні зарубіжного досвіду. Зокрема, Л.Глушок, Л.Зданевич, Н.Мельник, М.Олійник досліджують різні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти у країнах Європи, США, Австралії. В.Берека, О.Бутенко, О.Гура, Г.Закорченна, В.Кушнір, Н.Мачинська зосередилися на проблемі організаційно-методичного забезпечення підготовки майбутніх магістрів у вітчизняних вищих навчальних закладах.

Попри велику кількість публікацій, заслуговує на увагу проблема дослідження особливостей підготовки майбутніх магістрів дошкільної освіти до здійснення педагогічного менеджменту в професійній діяльності.

Метою статті є аналіз змісту професійної підготовки майбутніх магістрів дошкільної освіти і окреслення основних напрямів його удосконалення у контексті вивчення основ педагогічного менеджменту.

Виклад основного матеріалу. Професійна підготовка майбутніх магістрів різних галузей передбачає формування висококваліфікованих фахівців нової генерації, здатних до наукового пошуку, практичної інноваційної діяльності, швидкого й науково обґрунтованого вирішення професійних проблем, саморозвитку та самовдосконалення. Отож, зростають вимоги до якості такої підготовки. Н.Мачинська зазначає: “Магістрант повинен бути здатний інтегрувати знання й долати труднощі та формулювати судження на основі неповної або обмеженої

інформації, з огляду на етичну та соціальну відповідальність за їх застосування” [3, с. 85]. Для досягнення такого результату необхідне оновлення змісту освіти, який є одним з визначальних компонентів професійної підготовки майбутніх магістрів. Зміст освіти забезпечує відповідність професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах сучасним тенденціям соціально-економічного та культурного розвитку суспільства.

Зміст освіти у вищій школі – це наукова інформація, необхідна для вивчення, яка є педагогічно обґрунтованою, логічно оформленою, відображеною у навчальній документації, яка регулює процес навчання у будь-якому вищому навчальному закладі [5, с. 345].

У педагогічній науці існують численні підходи до трактування поняття “зміст освіти”. А саме: когнітивний, культурологічний, особистісно орієнтований, компетентнісний та ін.

Представники когнітивного підходу розуміють зміст освіти як сукупність знань про навколишній світ, умінь та навичок, які забезпечують різнобічний розвиток особистості, готовність молоді до життя у суспільстві (Ю.Бабанський, М.Ярмаченко).

Зміст освіти, відповідно до культурологічного підходу, – це педагогічно адаптована система знань, умінь і навичок, досвіду творчої діяльності й емоційно-ціннісного ставлення до світу із забезпеченням єдності загальнонародського, національного і особистісно-культурного компонентів (І. Зязюн, С.Сисоєва, В.Сластьонін).

Особистісно орієнтований підхід забезпечується положенням про те, що в центрі навчально-виховного процесу є особистість, її самобутність і самоцінність, особистий досвід (І.Гавриш, А.Хуторський, І.Якиманська). Відповідно, зміст освіти, методики та освітні технології співвідносяться із суб’єктивним досвідом та закономірностями професійного становлення особистості [4, с. 536].

В освітньому просторі сучасної вищої школи набув поширення компетентнісний підхід (І.Зимня, Г.Селевко, Ю.Татур). Зміст навчально-виховного процесу підсилює практичну орієнтацію освіти, орієнтований на результативний компонент, який реалізується в набутих особистістю компетентностях (ключових і професійних).

Результати аналізу й узагальнення розглянутих підходів свідчать про те, що в основі змісту професійної підготовки майбутніх магістрів мають бути науково обґрунтовані, актуальні, професійно значущі знання, а також практичні уміння і навички, які забезпечують готовність фахівця певної галузі до виконання професійних функцій. При цьому вагомим аспектом змісту освіти є його вплив на формування особистісних якостей майбутніх педагогів, як от: креативність, здатність приймати рішення і швидко діяти у непередбачуваних ситуаціях, відкритість до інновацій, здатність до педагогічної рефлексії й самовдосконалення, а також сформованість ціннісних орієнтирів, внутрішньої мотивації особистості. Отож, професійну підготовку магістрів доцільно розглядати як систему педагогічно впорядкованих навчально-виховних заходів, спрямовану на оволодіння магістрантом сукупності необхідних компетентностей, які визначатимуть його готовність до виконання професійних обов’язків відповідно до статусу магістра та професійного самовдосконалення упродовж життя [3, с. 28].

В ринкових умовах розвитку суспільства для успішної самореалізації майбутніх магістрів педагогічних спеціальностей вагоме значення мають знання з

менеджменту, розуміння економічних та психологічних основ ефективного управління освітніми системами, педагогічним колективом та самоуправління. У контексті проблеми В.Берека обґрунтовує причини, які спонукають до включення в зміст магістерської підготовки педагогічного менеджменту. А саме: необхідність пошуку ефективних шляхів підвищення освітнього рівня магістрантів, підготовки їх до управлінської діяльності; відсутність сучасного загальноновизнаного обґрунтування теоретико-методичних основ здійснення магістерської підготовки майбутніх фахівців різних галузей; необхідність удосконалення діючої системи принципів навчально-виховної діяльності магістратур відповідно до вимог сучасних педагогічних технологій; розробка і впровадження у навчально-виховний процес магістратури нових форм та особистісно-орієнтованих методик навчання; значне розширення інформаційного простору [1, с. 24].

У дисертаційному дослідженні Г.Закорченної зазначено: “Педагогічний менеджмент у дошкільній освіті – це специфічний вид інтелектуальної діяльності, що реалізується через систему дій особистості та впливу на об’єкт управління шляхом науково обґрунтованого аналізу, прогнозування, планування, організації, контролю і оцінки якості їх функціонування з метою досягнення високої ефективності соціально-значущих освітньо-виховних результатів” [2, с. 18]. Відтак існує потреба цілеспрямованої підготовки магістрантів дошкільної освіти до педагогічного менеджменту в майбутній професійній діяльності з урахуванням взаємозв’язку когнітивно-змістового, діяльнісного, рефлексивного та ціннісно-мотиваційного аспектів.

Розглянемо змістове наповнення перелічених аспектів підготовки у контексті вивчення дисципліни “Педагогічний менеджмент”. А саме:

- *Когнітивно-змістовий аспект* забезпечується системою наукових знань про сутність основних категорій, особливості управління сучасними закладами дошкільної освіти, законодавче забезпечення та повноваження органів управління дошкільних навчальних закладів, напрями оновлення дошкільної освіти, функції, методи і технології менеджменту в освіті, соціально-психологічні механізми управлінської діяльності тощо.
- *Діяльнісний аспект* передбачає формування у майбутніх магістрів здатності використовувати педагогічно та економічно доцільні методи управління освітнім процесом, реалізовувати на практиці функції педагогічного менеджменту (цілепокладання, планування, організація, контроль), створювати позитивний імідж дошкільного навчального закладу, сприятливий психологічний клімат в педагогічному колективі. Також звертаємо увагу на формування навичок самоменеджменту, самомаркетингу, ефективної побудови ділової кар’єри тощо.
- *Рефлексивний аспект* реалізується через самопізнання й осмислення магістрантом власних дій і станів, міжособистісних стосунків і спілкування з іншими. У контексті педагогічного менеджменту майбутній фахівець пізнає власні можливості щодо здійснення управлінської діяльності, рівень розвитку лідерських, комунікативних якостей, аналізує особливості, які можуть перешкоджати самореалізації. Відповідно особистість може спроектувати власну траєкторію саморозвитку й самовдосконалення.
- *Ціннісно-мотиваційний аспект* забезпечується усвідомленням магістрантами значущості основ педагогічного менеджменту для професійної самореалізації, урахуванням гуманістичних принципів управління освітнім процесом

дошкільного навчального закладу (уваги і довіри до людини, співробітництва, соціальної справедливості, індивідуального підходу в управлінні, збагачення педагогічної діяльності, особистісного стимулювання, колективного прийняття рішень, горизонтальних зв'язків, автономізації управління, постійного оновлення), а також ціннісними орієнтирами особистості. Також дедалі частіше науковці звертають увагу на соціально-психологічну складову управлінської діяльності, комунікативні навички керівника, здатність до сприймання і реалізації інновацій, мобільність особистості та вміння раціонально використовувати особистісні ресурси.

Для реалізації виокремлених аспектів змісту необхідно використовувати відповідні технології, форми і методи навчання. У сучасній системі підготовки майбутніх фахівців до педагогічного менеджменту, як зазначено у низці наукових праць (В.Берека, О.Бутенко, Н.Мачинська, С.Сисоева та інші), актуальним є інноваційний підхід. Поряд з традиційними методами навчання пропонується оновлення й удосконалення освітніх технологій, науково-методичних розробок, засобів. Погоджуємося з думкою Н.Мачинської про те, що "...система активних (інтерактивних) методів навчання відповідає критеріям інноваційності та сприяє активному розвитку особистості в умовах магістратури, формує у майбутніх магістрів здатність проектувати та організовувати свою діяльність, готовність працювати в умовах, що постійно змінюються" [3, с.308].

Використання інтерактивних методів і технологій у процесі вивчення педагогічного менеджменту сприяє формуванню у магістрантів критичного мислення, уміння моделювати і аналізувати педагогічні ситуації, навичок взаємодії і організації роботи в групі тощо. Отож, традиційну систему навчання доцільно доповнювати такими інтерактивними методами, як дебати, "акваріум", "мозковий штурм", метод проектів, проблемний метод, складання портфоліо, "асоціативний куц", "мікрофон" та ін. При цьому важливо добирати професійно значущий навчальний матеріал, близький до реальних умов майбутньої професійної діяльності магістрів дошкільної освіти.

Висновки. Отож, результатом вивчення предмету "Педагогічний менеджмент" повинна бути сукупність знань, умінь, навичок, професійних цінностей, особистісної мотивації магістрантів, які є основою для формування їх управлінської компетентності. Однією з умов ефективної професійної підготовки фахівців у вищому навчальному закладі вважаємо обґрунтоване поєднання традиційних та інноваційних методів і технологій навчання.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в детальному аналізі сучасних технологій формування управлінської компетентності майбутніх магістрів дошкільної освіти у вищому навчальному закладі, використання засад педагогічного менеджменту під час організації виробничої практики магістрантів тощо.

1. Берека В. Є. Погляд М.М.Дарманського на сутність принципів менеджменту в освіті та їх трансформація на магістерську підготовку майбутніх управлінців / В. Є. Берека // Педагогічний дискурс : зб. наукових праць; гол. ред. А. Й. Сиротенко. – Хмельницький: ХГПА, 2008. – Вип. 3. – 216 с. – С. 23–30.
2. Закорченна Г.М. Підготовка студентів до педагогічного менеджменту в дошкільній освіті : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Г.М.Закорченна. – Одеса, 2000. – 20 с.
3. Мачинська Н. І. Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю : монографія / Н. І. Мачинська ; за ред. докт. пед. наук, проф., член-кор. НАПН України С. О. Сисоевої. – Львів : ЛьвДУВС, 2013. – 416 с.

4. Машкіна Л.А. Теоретичні засади особистісно орієнтованого навчання у вищій школі / Л.А.Машкіна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – Випуск 28 (81). – 2013. – С.535 – 540.
5. Ситаров В.А. Дидактика: [учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений] / В.А.Ситаров, под ред. В.А.Сластенина.– М.:Академия, 2002. – 368 с.

This article summarizes the features of the training of future masters in Pre-school Education to implement educational management, clarified its role in the professional development specialists. Thesis there is determined and analyzed the semantic content of the various aspects of educational management, namely cognitive-semantic, active, reflective and motivational value.

Key words: *pedagogical management, future masters, pre-school education, managerial competence.*

doi:10.15330/esu.9.103-107

УДК 378.14:[81'276.6=111:341.63]

ББК 81.2 Англ –025.7 +67.910.821

Ольга Назорна

ПОНЯТТЯ “МІЖНАРОДНИЙ АРБІТРАЖ” У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АРБІТРАЖНИХ ЮРИСТІВ

Міжнародний арбітраж є ефективним альтернативним механізмом вирішення спору між договірними сторонами в умовах глобалізації. Наразі існує потреба в організації оптимальної системи навчання та підготовки кадрів, здатних здійснювати арбітражну практику на міжнародній арені. Професійна підготовка майбутніх арбітражних юристів здійснюється на базі інституту магістратури. Окрім фахових дисциплін, навчальний план передбачає вивчення ділової іноземної мови як компоненту професійної компетентності майбутніх арбітражних юристів та інструменту їх професійної взаємодії. Щоб створити надійні умови для якісної інішомовної підготовки, викладач повинен оволодіти певними знаннями іношої галузі, зокрема зрозуміти суть поняття “міжнародний арбітраж”.

Ключові слова: *міжнародний арбітраж, професійна підготовка, майбутній арбітражний юрист, магістратура, ділова іноземна мова.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Функціонування транснаціональних корпорацій як основної рушійної сили економічної глобалізації ускладнюється фінансовими, політичними, соціокультурними та іншими чинниками, що робить ведення міжнародного бізнесу особливо ризикованою формою підприємницької діяльності [5, с. 9].

Міжнародний арбітраж як альтернативний (до традиційного судового розгляду) спосіб вирішення конфліктів (ADR), який ще інколи називають “діловим способом врегулювання конфліктів” [12], вважається дуже дієвим та надійним механізмом вирішення будь-якого спору між договірними сторонами.

Зрозуміло, що лише висококваліфіковані, компетентні арбітри можуть забезпечити ефективний арбітражний розгляд на міжнародному рівні. Це, у свою чергу, актуалізує потребу в організації оптимальної системи навчання та підготовки таких кадрів. Хмельницький університет управління та права успішно здійснює підготовку магістрів за спеціалізацією “Міжнародне економічне право та альтернативне вирішення спорів”, задовільняючи кадровий дефіцит у фахівцях з ґрунтовними теоретичними знаннями та практичними навичками в міжнародних